

Deník z přednášek prof. Päivi Lappalainen

Prezentace - reprezentace: literatura nepřímo odráží a přináší k čtenáři představu autora o (tomto) světě. Jako členové parlamentu reprezentují národa, ale nejsou sami národem, ani nikdy být nemohou.

Prostředek je vždy jazyk - jeho prostřednictvím se rodí „skutečnost“. Jazyk jako ovlivňující element, dimenze světa. Dříve byla finská kultura velmi homogenní v tom smyslu, že všichni viděli tytéž filmy, četli tytéž knihy. Ale nyní se ta společná znalost vytrácí.

Inscenace *Tuntematon sotilas /Neznámý voják/* režiséra a spisovatele **Jouko Turkky** v Městském divadle v Helsinkách v r. 1979 vzbudila velmi kontroverzní reakce, také od členů vlády, ale připravila základnu pro nepietní čtení V. Linny a jiných klasiků, do té doby nedotknutelných.

Spisovatel **Hannu Salama** byl ještě na přelomu 70. a 80. let ve Finsku odsouzen za román *Juhannustanssit (1964)*, protože prý z legend se nesmí tropit žerty. Na zákl. Salamovy rozhl. hry o maršálu Mannerheimovi vznikl animovaný film *Uralin perhonen /Motýl Uralu/* (rež. Katariina Lillqvist, 2004), který vzbudil mnoho povyku. Mannerheimova homosexualita vyzdvižena a v obrazové podobě to mnohým v současné finské společnosti nevyhovovalo (ale jako mluvené slovo to zas tak moc nevadilo...) Povykovali především ti z vlády, co to neviděli...

Více finsky na

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=90&t=&a=5184>

<http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=90&t=&a=5184>

Více česky na <http://literarky.cz/?p=clanek&id=2133>

A z Wikipedie: **Hannu Salama** (* 6. října 1936 Kouvola) je finský romanopisec, klasik finského dělnického románu. Píše také povídky. Za svá díla ve Skandinávii získal řadu literárních cen. Za román *Kommer upp i tö* získal v roce 1975 cenu Severské rady za literaturu.

Hannu Salama je původním povoláním elektrikář, pracoval ale i jako stavební a zemědělský dělník. Rodina, z níž pochází, je levicově orientovaná a účastnila se komunistického hnutí.

Napsal mj. *Se tavallinen tarina (1961)* - prvotina

Juhannustanssit (1964) - kvůli tomuto dílu byl v roce 1966

odsouzen za rouhání (v roce 1968 mu byla udělena milost

finským prezidentem Urho Kekkonenem). Nová vydání tohoto díla byla až do roku 1990 publikována v cenzurované podobě.

Žádné **Salamovo** dílo zatím nebylo v češtině knižně publikováno.

PARENTE-ČAPKOVÁ, Viola. Proměny realismu více či méně magického. Literární noviny, 2006, č. 21, s. 10.

TRPÁK, Jindřich (překlad). Hannu Salama: Jako živý. Plav, 2006, č. 2, s. 19.

V 60. a 70. letech se začíná konstituovat tzv. citykulttuuri a postmoderna. Různé obměny literárního příběhu o tom, že člověk přece dokáže přežít, i když má podmínky drsnější; skvělá vidina budoucnosti, Finové jdou do měst; ale mladým to nebrání v protestech. Skutečnost nelze popsat, aspoň realistickými prostředky ne. Jak tedy svět interpretovat? Můžeme jen zobrazovat, nic jiného; vzrůst významu metafikce, sebereflexe (postava se může dokonce na vypravěče rozčítit, na toho dříve nedotknutelného vševědoucího arbitra; intertextualita - svět jako svazek příběhů a o všech vše nemůžeme vědět, ale zato jsou všechny propojeny...

Literatura v 80. letech XX. století

1. Postmoderna
2. Vzestup žen píšících literaturu, problematizace rodiny
3. Příběhy, jejich hrdinkami jsou mladé ženy či „ženy“ ještě mladší

Psychoanalýza stále literáty inspiruje, postmoderna (skutečnost nelze zobrazit ani popsat), vzrůst počtu ženspisovatelek, jako téma se objevuje problematizace rodiny. Skupina Kiima - protestní hnutí krátkého trvání, sdružovali se v něm jen prozaici.

Anja Kauranen ve svém díle *Arabian Lauri (1997) /Arabský Lauri/* zobrazuje a kritizuje materialismus 80.let, ideologii spotřeby a konzumu, povrchnost a umělost tak, jak ji vidí umělecky založení lidé. Jedná se o negativní úhel pohledu na tato léta, dobu, kdy se utrácelo, byli-li peníze. Autorku můžeme označit za „mladou rozhněvanou ženu“. Dílem *Sonja O. kávi täällä (1981) /Byla tady Soňa O. v překl. Markéty Hejkalové, 1992/* **Anja Kauranen** vzbudila mnoho pozornosti a vzbuzuje i nyní; babi a děda Soni jsou z Karélie; odkaz k pikareskní tradici, dualismu. Ještě nedávno se především romány napsané ženami četly jako jejich životopisy. Např. **Anja Kauranen** pochází z Karélie a ihned byl klíč k interpretaci díla... ich-forma tomu přidala... (minä-kirjallisuus v literatuře pro dospělé X mä-kirjallisuus v literatuře pro mládež; v posunu pojmenování se odráží posud od spisovného k hovorovému jazyku)

Matti Pulkkinen ve svém díle *Romaanihenkilön kuolema (1985) /Smrt románové postavy/* odkazuje na francouzského teoretika Rolanda Barthesa, „jehož spisovatel je mrtev“. Fyzický spisovatel je i postavou románu.

Vzrůst významu žen v literatuře, předtím byla známá pouze **Minna Canth** (s nadsázkou). Nyní vydávají díla starší i debutující autorky.

Probíhá privatizace, všichni se soustředí hlavně na politiku a i osobní události se staly politikou, což začalo působit problémy.

Na vztah otce a dcery se soustředí autorky:

- **Annika Adström** v románu *Isäni rakkaani (1981)* /Otec můj drahý/
- **Anja Kauranen** v díle *Tushka (1983)* - vypráví o cestě do Egypta a o hledání otce, přičemž literární pramatkou je hrdince **L. Onerva**
- **Eira Stenberg** v románu *Paratiisin vangit (1984)* /Vězni ráje/
- kde je popisován i vztah mezi matkou a dcerou (ten naplno opanuje literaturu až na přelomu XX. a XXI. století), dětství je rájem i vězením, v textu se projevuje, že autorka je básnířka, ich-forma vyprávění, přičemž jméno vypravěče je „sestra“ - tematizace vztahu zobrazená přímo „pojmenováním postavy“

4. Skupina spisovatelů, tzv. pahan koulukunta /špatná škola/. Program skupiny formuloval **Claes Andersson**: venkovan hbitě zdomácní ve městě, důraz na spotřební způsob života, zúžení rodinného kruhu, hraniční postavy...o tom všem psal **Claes Andersson** do Helsingin sanomat a jeho vymezení se vžilo. Členem skupiny byl např. **Esa Sariola**, jehož díla jsou, srovnáme-li název a obsah, velmi ironická: *Rakas ystävä (1985)* /Drahý přítel v překl. Markéty Hejkalové, 1993/. Hl. hrdina se jmenuje Visa (jako kreditka); vypravěč, který nemoralizuje ani neinterpretuje konání postav. Dále **Annika Idström**, autorka nerealistických textů - především *Kirjeitä Trinidadiin (1989)* /román Dopisy na Trinidad/; čtenář neví, co se v nich děje, co je sen, co pravda; vše je beznadějně, city a stud jako kulturní fenomén ad. pocitové záležitosti, které prostupují nejen do literatury a filmů, ale i do vědeckých studií.

5. Autoři navazující na tradici generačních románů a zobrazování venkova.

V 70. letech byly romány, které popisovaly především nedávnou historii, generační romány, texty spojené s regionem.

Antti Tuuri (*1944) - soustavně se věnuje popisování Pohjanmaa, inspiruje se charakterem tamních obyvatel, začal psát již v 70. letech a jeho poslední dílo vyšlo vloni. Píše i divadelní hry. Vypravěč má v jeho dílech vždy výjimečně silné postavení, román je v podstatě jedna replika, žádné dialogy, skrze ústa vypravěče jde vše... Psal dokumentární texty, sbíral materiál především pro *Talvisota*. Píše velmi dokumentaristicky. Podle Tuuriho knih vznikla řada filmů,

např. Talvisota (1984) /Zimní válka, stejnojmenný snímek rež. Pekky Parikky z roku 1989/.

Heikki Turunen - inspiruje se v severní Karelii, rozvíjí venkovský román, zachycuje takový svět, který je dnes již historií; město jako femininum vs. vesnice jako maskulinum. Po roce 2000 zatím již nic nového nevydal.

6. Národní vs. mezinárodní literatura

Veronica Pimennoff - próza *Maa ilman vettä* (1999) /Země bez vody, ale napíše-li se to finsky dohromady - Maa ilman vettä - znamená to Voda země/. Její texty vzbuzují mnoho asociací, obtížné na interpretaci.

Leena Krohn - nemluví přímo o Finsku. Píše texty, jež jsou na pomezí románu, eseje, internetového textu, experimentu, boří hranice mezi literaturou pro dospělé a pro mládež. Je těžko zařaditelnou spisovatelkou. Někteří ji mají za autorku sci-fi, zajímá ji otázka identity. Není postmoderní experimentátorkou, nýbrž je zcela jasně spisovatelkou postmoderní doby. Třebaže je kniha tenká, čtenář ji povětšinou čte pomalu, nejde příběh hltat, neboť je třeba utvořit si prostor pro přemýšlení. Mnohostranná spisovatelka, autorka řady děl, přístupná i v češtině.

7. Renesance románu

- obliba tradičního románu i prozaického textu, jež se rozpadá na fragmenty - zde např. **Jouko Turkka** *1942 a jeho dílo *Aiheita* (1982) /Témata/. Autor není tak známý jako spisovatel, nýbrž především jako divadelní dramaturg a režisér. Vzbuzoval hodně pozornosti, byl rektorem Teatterikorkeakoulu (TeaK - divadelní VŠ, obdoba naší DAMU, se sídlem v Helsinkách) - a během jeho působení na škole se všichni srotili do dvou táborů - buď byli pro něj, či proti němu. Je autorem televizní inscenace *Sedm bratří*, která „znesvěcuje“ tento pilíř finského romanopisectví, příliš naturalistické, nezapadá to do obrazu národní literatury, na kterou by Finové chtěli před sebou i světem navazovat. Viz pozn. v úvodu...

Rosa Liksom - povídkářka, v češtině je dostupný výbor z jejích dvou sbírek *Yhden yön pysäkki* (1985) /Zastávka jedné noci/ a *Tyhjän tien paratiisit* (1989) /Ráje prázdné cesty/.

Má vlastní web ve finštině a v AJ

http://www.rosaliksi.com/english/english_index.htm

Narodila se v údolí řeky Tornio, říká, že jejím jazykem je meänkieli (v něm píše, vedle toho tvoří i v helsinském slangu, čili žádné neutrální texty). Fragmentárnost. Někteří ji také řadí do skupiny „špatné školy“. Boří ve svých dílech tabu, píše o homosexuálech (v řadách policie především). Popisuje svět, vše se jen děje, aniž by byl vážný důvod. Hrdinové jsou často bezejmenní. Ve Wikipedii se píše: *Rosa Liksomová*, vlastním jménem *Anni Ylävaara*, (* 7. ledna 1958 Ylitornio) je

finská spisovatelka a fotografka. V literatuře se proslavila zejména svými povídkami, ve kterých z nezúčastněného pohledu líčí život lidí v odlehlých částech severního Finska i ve velkoměstech. České překlady: *Prázdné cesty* (výbor povídek z původních souborů *Tyhjän tien paratiisit* a *Unohdettu vartti*, česky 1997 v překladu Vladimíra Piskoře, ISBN 80-7207-066-5) Reference: PARENTE-ČAPKOVÁ, Viola. Proměny realismu více či méně magického. *Literární noviny*, 2006, č. 21, s. 10.

Literatura přelomu XX. a XXI. století

Multikulturní Finsko

Paperbacky jdou na dračku; čtou lidé v mnohem mladším věku; kniha žije jen od podzimu do Vánoc a pak jde do výprodeje, proto se paperbacky vyplácejí. Prostor na skladování je velmi drahý. V porovnání s ČR vychází ve Finsku mnohem více knih (v přepočtu na počet obyvatel). Finové hodně čtou, v PISA textech obstáli skvěle. V literatuře pro mládež dominuje fantazie, v literatuře pro dospělé realismus. Od 80. let XX. století vzrůstá význam medializace. Sami autoři se snaží knihy prodávat, stává se z nich produkt. Čtenář si dělá o spisovateli obrázek nejen dle textu, ale i dle toho, jak se spisovatel chová, jak se prezentuje v médiích atd.

Univerzitní život a dotace do školství jsou velmi důležité. Finové vědí, že je třeba investovat do lidských zdrojů, když jich nemají mnoho a ani těmi nerostnými země neoplývá. Na překážku tomuto skvostnému systému je, že věková pyramida se i ve Finsku obrací a Finsko žádá např. o zdravotní sestry z Filipín ad. o specializované pracovníky z ciziny... stává se multikulturní zemí.

Ve Finsku jsou ženy v literatuře (prý) stále upozadovány: zajímá-li média spisovatel a je to muž, pak trvá zájem o jeho dílo. Je-li to žena, trvá zájem o její osobnost. Navíc literaturu psanou muži čtou muži i ženy, ale to, co napsaly ženy, čtou pak především ženy.

Zinaida Lindén - pochází z Ruska, provdala se za finského Švéda, bydlí v Turku a píše švédsky... např.: *Ennen maanjärystystä* (2004) /Před zemětřesením/, *Kirjeitä Japanista* (2007) /Dopisy z Japonska/.

Sofi Oksanen - jejím rodným jazykem je estonština, ale je Finka. Autorka románu *Stalinin lehmät* (2003) /Stalinovy krávy/.

1. Autobiografičnost a zpochybňování žánrů

Kari Hotakainen - román *Klassikko. Omaelämäkerrallinen romaani autoilevasta ja avoimesta kansasta* (1997) /Klasik.

Autobiografický román o národě, který si pomáhá a je otevřený/ - životopisná parodie; reakce na boom životopisů z 90. let. Vydávalo se vše - životopisy slavných i kdejakých nymandů a celebrit. Ve shodě s Foucaultovým názorem, že je třeba poznat vše, obnažit vlastní život - bloogy, veřejná (webová) obdoba

deníčků; proces, během něhož se z uzavřeného člověka stane celebrita; vnitřní pud psát; stát se slavným = přidaná hodnota (ich-forma)

Pirkko Saisio - autorka životopisné trilogie, v níž zdůrazňuje fiktivnost životopisné narace; mnoho já; rozbití chronologické linie. **Saisio** veřejně odhalila svou homosexualitu; její partnerkou je **Pirjo Honkasalo**, významná filmová režisérka. **Saisio** odmítla cenu Finlandia, resp. ji dala SETA - organizaci, jejímž heslem je Sexual Equality. **Pirkko Saisio** užívá dvou pseudonymů - mužského (Jukka Larsson) a ženského (Eva Wein). Kritiky na její díla byly různé, až poté, co vyšlo najevo, že autorem je tatáž osoba, byl z toho poprask. Názorná ilustrace toho, že autor, jeho jméno, pohlaví ... má vliv na přijetí díla! Cítili se snad čtenáři podvedení či zrazení?

Fiktivní životopisy:

Raakel Liehu napsala *Helene* (2003) - o malířce Helene Schjerfbeck (více v AJ a ve finštině aj. jazycích na http://en.wikipedia.org/wiki/Helene_Schjerfbeck)

Helena Sinervo začala zkoumat dílo spisovatelky Eevy-Liisy Manner a výzkum se změnil v román s názvem *Runoilijan talossa* (2004) /*V domě básnířky*/. Otázky homosexuality, etiky. Spisovatel **Panu Rajala** píše dílo *Runoilijan sydän* (2006) /*Srdce básníka*/. O básníkovi J. H. Erikovi. Zajímavé, že ženy píšší o ženách a muž o muži...

2. Vztah mezi matkou a dcerou

- dost nezvyklé téma, často zobrazováno z pohledu revoltující dcery, raritou jsou texty, v nichž je příběh viděn očima matky; ještě v 50. letech ne tak populární, ale od 60. let se tomu autoři věnují podstatně více. Často velmi osobní či metaforická díla. V lidové slovesnosti matka chybí či po ní člověk teskní, v moderní literatuře se proti ní bouří.

Anja Kauranen - *Kiinalainen kesä* (1989) /*Čínské léto*/ - autofikce; žánrově se jedná o něco mezi deníkem a esejem, románem jako zповědí v er-formě. Dcera popisuje matce ležící v nemocnici události v Číně roku 1989.

Ihon aika (1993) /*Čas dotyků*, 2001 v překl. Violy Parente-Čapkové/ - hledání matky

Anna-Leena Härkönen - monologičnost a osobní rozměr jejích děl; vztah matka-dcera; nutnost lhát a kličkovat; rebelství je zjevné, ale ještě zjevnější je, že jsou matka a dcera jako přes kopírák. V PLAVu 2/2006. Suomi, nejkrásnější sen je v překl. Pavly Arvely Avoimien ovien päivä /*Den otevřených dveří*/ a knižně *Akvaariorakkautta* (1990) /*Akvárium lásky* v překl. Vladimíra Piskoře, 1992.

Pirjo Hassinen - *Voimaiset* (1996) /*Silné ženy*, 1998 v překl. Violy Parente-Čapkové/. Otec v těchto konstelacích chybí!

Jouluvaimo (2002) /Vánoční žena/ - hledání matky během největšího finského svátku; biblické konotace; unikátní vztah matky a dcery (téměř fúze); otevřený konec - snad symbolické setkání matky s dcerou, ale ne fyzické.

3. „Dívčí příběhy“

Hl. v 90. letech je typické, že hrdinové příběhů pro dospělé jsou i teenageři, nevystupují je v literatuře pro mládež. Obd. dětství se zkrátilo, ale na druhou stranu věk dvacetiletých se prodloužil - ti rodinu zakládají mnohem později...

„Sinkkuviihde“ - nyní je ve Finsku v kurzu - „sinkku“ - „single“ + „viihde“ - „business“. Nejprve hrdinkami pouze ženy, teď i muži: třicátníci, single, rádi nakupují, vše mají, pracují, dobrá pozice, stř. třída, samé party, hledání „toho pravého/té pravé“ a když je nalezen-a, vše končí, hlavně to skvělé období. Spotřební život plný hedonismu. Dle literárních děl mnoho filmů a také naopak.

Kreetta Onkeli napsala román *Ilonen talo. Muistojeni Sisä-Suomi (1996)* / je tam schválně chyba - kdyby bylo Iloinen talo, znamenalo by to Veselý dům. Vnitřní Finsko mých vzpomínek. Ta chyba značí, že až tak veselé to nebude/ Nyní i ženy ve Finsku pijí alkohol, detabuizace problémů - žena alkoholička je ještě něco hrůznějšího než muž alkoholik. Vypravěčka je dcera, která ale o sobě samé nic neřekne, schválně sebe upozaduje. Až naturalistické líčení žádného dětství hl. hrdinky, která se stará o problémy jiných.

Sofi Oksanen - její matka je Estonka; Estonsko a jeho osud se zrcadlí i v autobiografickém románu *Stalinin lehmät (2003) /Stalinovy krávy/*. Odkazuje na minulost Estonska, na transporty na Sibiř, lesní bratry a partyzánský odboj v Estonsku. Nemoc jako kulturní fenomén - příznačný pro ženy: vychutnávání - stud - zvracení - bulimie / anorexie.

Monika Fagerholm píše švédsky, ale ihned se její díla překládají do finštiny. Opět cíleně mlží v prostoru imaginárních hranic mezi literaturou pro dospělé a mládež. Román *Diiva (1998)* - hl. hrdinka ani dítě ani žena, ale cílevědomá bytost v bodu zlomu.

4. Celkový obraz finského muže

Juha Seppälä - autor přesných lakonických vět, již od počátku píše i o mužském studu, který se lehce zachytí na šatech a již nejde smýt. Román o vztahu dcery a otce *Hyppynaru (1990) /Švihadlo, 1996 v překl. Vladimíra Piskoře/*. Sbírká novel *Super Market (1991)* - kritika spotřebního života. *Suuret kertomukset (2000) /Velké příběhy v překl. Vladimíra Piskoře, 2003/* - odkaz k postmodernismu; velký příběh je mrtev, jediné živoucí jsou ty malé.

Kari Hotakainen začal psát v 80. letech básně. Je autor dětských knih (i přímo pohádek), které v podstatě pro děti nejsou - ambivalentní texty, které promlouvají i k dospělým, tedy především k nim. Metafikce. To platí také o knize *Hronka*

(1993), kde zobrazuje finskou společnost; až rysy sci-fi; kniha vyšla v obd. největší krize. Název je aluzí na švéd. Výraz, jehož význam je roztrhnout, strčnout, zlomit...snad to má souvislost s tím, že po válce, když bylo ve Finsku vše zničené, se rychle stavěly budovy, z nichž ty ošklivé se není strhávají.

Hotakainen užívá rád stejného jména posty v ve více dílech, či píše o osobách, jejichž jména aspoň znějí podobně. Inspiruje se filmem ve dvou textech: Buster Keaton: *elämä ja teot* (1991) /Buster Keaton: život a činy v překl. Violy Parente-Čapkové, 1999/ a *Sydänkohtauksia, eli kuinka tehtiin Kummisetä* (1999)/Srdeční záchvaty, čili Jak se dělá Kmotr/. Hl. hrdna druhého zmiňovaného románu je bláznivý filmový fanoušek, film má vztah i k filmové trilogii Francise Forda Coppoly Kmotr. Román *Juoksuhaudantie* (2002) / Na domácí frontě v překl. Vladimíra Piskoře, 2006/ - obdržel nejprestižnější finskou literární cenu Finlandia a také Cenu Severské rady, nejvýznamnější severoevropskou literární cenu. Byl zfilmován - rež. Veikko Aaltonen - ale rozdílné vyznění knihy a filmu. Metafora války. Ještě v roce 2002 je největším Finem generál Mannerheim - militarizace skrze historii. Viz text Violy v LtN - <http://literarky.cz/?p=clanek&id=2143>

Hannu Raittila ve svých dílech často užívá vícera vypravěčů pro pestřejší škálu rozdílných úhlů pohledu, často je také hl. hrdinou ing., čili rozumný člověk, jemuž se obvykle nikdo nevysmívá. Román *Canal Grande* (2001); sbírka povídek *Miesvahvuus* (1999) /Mužná síla/ plná mužů z rozvedených rodin. Název sám odkazuje k válce a soudržnosti vojáků. Autor paroduje válečná kliše známá z finské klasické literatury. Ženy se v jeho dílech téměř nevyskytují. Člověk je schopen zabloudit ve známé krajině, která je k nepoznání. Vztah k přírodě je velmi důležitý, především hovoříme-li o finském muži. Les je posvátným a bezpečným místem, které dává potravu.

Petri Tamminen je spisovatel zařaditelný do téže linie jako **Kari Hotakainen** a **Hannu Raittila**. Autor až extrémně lakonických vět. Sběrka povídek *Miehen ikävä* (1997) /Stesk muže/, kde muži často teskní po matce a cítí se osaměle.

5. Hledání identity

Pirkko Saisio napsala pod pseudonymem Eva Wein (konotace „vain Eevan nainen identiteetti“ - „pouze identita ženy Evy“) díla *Puolimaailman nainen* (1990) /Žena polovičního světa/ a *Kulkue* (1992) /Průvod/, v nichž problematizuje autobiografičnost a mnohost identit.

Ranya ElRamly (nyní Ranya Paasonen) napsala román *Auringon asema* (2002) /Postavení slunce - ukázka v PLAVu 2/2006. Suomi, nejkrásnější sen v překl. Pavly Arvely/.

V průběhu pokračovací války začal **Yrjö Kokko** pracovat na vánočním časopise pro své děti. Vznikla z toho kniha *Pessi ja Illusia* (1944), pohádka o skřítkovi a víle, která se stala záhy velmi populární v celém Finsku, byla přeložena do řady jazyků a vydávána znova a znova. Na motivy příběhu vznikl balet, divadelní hra, film a v Japonsku i komiks. Knižní verze byla zamýšlena pro dospělé, až v r. 1963 ji **Kokko** přepracoval pro dětské čtenáře. Na *Pessi ja Illusia* navazuje **Johanna Sinisalo** v románu *Ennen päivänlaskua ei voi* (2000), *Ne před slunce západem* v překladu Violy Parente-Čapkové, 2003. Z trolla se stane opravdové zvíře, kritika antropocentrismu. Troll je částí finské historie, představuje i jiný možný svět, variantu; skrze vztah k trollům je pohlíženo na vztah člověka k přírodě. Homoerotické rysy. Jsou Finové připraveni přijmout jiné národnosti, cizince (nejen lidské) jako sobě rovné? A nejen na úklid a jiné podřadné práce. Píše **Johanna Sinisalo** fakta nebo fikci? V roce 2000 za svůj první román získala Cenu Finlandia. Má rysy magického realismu, fantasy i sci-fi literatury. Lehce k mání je i *Kharonin lautta* (1992) /*Cháronův prám*, v překladu Violy Parente-Čapkové, In: *Ikarie* 12/2007 nebo 2004?/.

6. Obraz minulosti a jejího zpochybňování v historických prózách

- vymezení se vůči Mikovi Waltarimu a ženským spisovatelkám
- vikinská, raně křesťanská a středověká témata - najevo vyjde vždy váha evropanství

Historický román, obzvláště pak jeho populární forma je opanována ženami: **Kaari Utrio** (známá finská feministka), **Laila Hirvisaari** (dříve Hietamies), která píše románové řady, populární čtivo, úspěch u čtenářů, kteří si nechtějí sami nic představovat ani domýšlet a čtení chápou jako nenáročnou činnost bez touhy po prostorou pro vlastní imaginaci. Experimentálnějšími autorkami jsou **Rauni Paalanen** a **Irja Ranen**.

Vlivy postmodernismu vystupují najevo u **Larse Sundina**. Minulost je již něco, co proběhlo, ale historii píšeme pořád. Relativizace pravdy - co se opravdu stalo, kdo to zakoušel... **Juha Seppälä** se zabývá nedávnou finskou historií už v díle *Tunnetteko tyypin?* (1995) /*Zdáte toho týpka?*/, ale kritika historických románů i pohledu na „vytváření dějin“ je patrnější až v díle *Suomen historia* (1998) /*Dějiny Finska*/ - zde je více drobných částí, ale stěžejní je ta, která se věnuje maršálku Mannerheimovi. Obraz nedotknutelného hrdiny **Seppälä** ironizuje. Fragmentárnost postupu je formální paralelou k rozrušení linearit vyprávěných (hi)stories. **Rosa Liksom** vytváří v románu *Kreisland* (1996) alegorii celého Finska; parodie na epos, na válku. Neironizuje události samotné, ale to, co k nim bylo poté řečeno.

7. Protiklad vysokého a nízkého naruby obrácený

Boom detektivek, jejichž autorkami jsou ženy.

Pirjo Hassinen napsala detektivku *Isänpäivä* (2006) /*Den otců*/. O detektivkách **Leeny Lehtolainen** se již nyní píše na finských univerzitách disertace, masově se její texty překládají hl. do němčiny. *Luminainen* (1996) /*Zasněžená žena v překl. Markéty Hejkalové, 2008*/ je první ze série s komisařkou Mariou Kalliovou, která má ráda whiskey, chodí do posilovny a vůbec má maskulinní rysy, ale zároveň zůstává ženou. Od hrdinek z amerických detektivek ji odlišuje to, že hned v prvním díle otěhotní a pak je normálně matkou, má rodinu, muže atd. V díle *Tappava säde* (1999) /*Zabíjející paprsek*/ je Maria Kallio vedlejší postavou; ot. násilí páchaného ve Finsku na ženách; tím ambivalentním paprskem je rentgen. Jako protiklad k nízkému žánru stojí dílo **Anji Kauranen** *Pelon maantiede* (1995) /*Zeměpis strachu*/, jež se vztahuje k téže tematice. Autorka užívá prvků thrilleru. Z mnohých výzkumů prý vyplývá, že nejnebezpečnějším místem pro ženy je domov. Ale ony se přesto bojí na mnoha jiných veřejných místech...bylo to velké haló, když to ve Finsku vyšlo. Analogie s filmem *Thelma a Louise* (rež. Ridley Scott, 1991).